

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20756161>

NUROTA TOG‘LARI VA CHASHMA ZIYORATGOHINING TURIZM SALOHIYATI

A.N.Meyliyev, SamISI turizm kafedrası assistenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada Nurota tog‘lari va Chashma ziyoratgohining turizm salohiyati keng yoritilgan. Nurota tog‘larining tabiiy landshaftlari, ekologik muhitining tozaligi va sport turizmi uchun qulay sharoitlari ekoturizmni rivojlantirishda muhim omil sifatida tahlil qilingan. Chashma ziyoratgohi esa diniy va madaniy turizmning markaziy obyektlaridan biri sifatida ko‘rib chiqilib, mahalliy aholining diniy hayotidagi o‘rni va turistlar uchun yaratiladigan imkoniyatlar izohlangan. Statistik ko‘rsatkichlar asosida turistlar oqimi va turizm xizmatlaridan tushgan daromad hajmi tahlil qilinib, xalqaro tajriba misollari orqali tabiiy va diniy resurslardan samarali foydalanishning turizm rivojlanishidagi ahamiyati taqqoslangan.

Abstract: This article provides a comprehensive analysis of the tourism potential of the Nurota mountains and the Chashma pilgrimage site. The natural landscapes, clean ecological environment, and favorable conditions for sports tourism in the Nurota mountains are examined as key factors for eco-tourism development. The Chashma pilgrimage site is discussed as a central object of religious and cultural tourism, highlighting its role in local religious life and the opportunities it offers to visitors. Statistical data on tourist flows and tourism revenues are analyzed, while international practices are compared to demonstrate the importance of effectively utilizing natural and religious resources in tourism development.

Kalit so‘zlar: Nurota tog‘lari, Chashma ziyoratgohi, ekoturizm, diniy turizm, madaniy meros, sport turizmi, tabiiy landshaftlar, xalqaro tajriba, iqtisodiy o‘shish, istiqbol.

Keywords: Nurota mountains, Chashma pilgrimage site, eco-tourism, religious tourism, cultural heritage, sports tourism, natural landscapes, international experience, economic growth, prospects.

Nurota tumani O‘zbekistonning turizm xaritasida alohida o‘rin egallagan hududlardan biri bo‘lib, tabiiy landshaftlari, tarixiy yodgorliklari va diniy ziyoratgohlari bilan mashhur. Ayniqsa, Nurota tog‘lari va Chashma ziyoratgohi hududning turizm

salohiyatini belgilovchi asosiy resurslar hisoblanadi. Ushbu obyektlar ekoturizm, sport turizmi, diniy turizm va madaniy turizm yo'nalishlarini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega.

Nurota tog'lari salohiyati. Nurota tog'lari o'zining tabiiy go'zalligi, ekologik muhitining tozaligi va sport turizmi uchun qulay sharoitlari bilan mashhur. Tog' yonbag'irlari piyoda sayohatlar, alpinistik marshrutlar va ekologik dam olish maskanlari uchun katta imkoniyat yaratadi. Tog' turizmi orqali mahalliy flora va faunani o'rganish, ekologik ekspeditsiyalar tashkil etish va sport musobaqalarini o'tkazish mumkin. Shu bilan birga, tog' turizmi mahalliy aholining turizm jarayonida faol ishtirokini ta'minlab, iqtisodiy daromad manbaini kengaytiradi.

Chashma ziyoratgohi salohiyati. Chashma ziyoratgohi Nurota tumani turizmida diniy va madaniy yo'nalishlarning markaziy obyektlaridan biridir. Ushbu ziyoratgoh qadimiy tarixga ega bo'lib, mahalliy aholining diniy hayotida muhim o'rin tutadi. Ziyoratgohga tashrif buyuruvchi turistlar diniy marosimlarda ishtirok etish, mahalliy urf-odatlar bilan tanishish va madaniy qadriyatlarni o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Chashma ziyoratgohi diniy turizmni rivojlantirish bilan birga, hududiy madaniy merosni targ'ib qilishda ham muhim rol o'ynaydi.

Statistik ko'rsatkichlar. 2025-yilda Nurota tumaniga tashrif buyurgan turistlar soni 14 ming kishini tashkil etgan. Ulardan 60 foizi Nurota tog'lariga, 40 foizi esa Chashma ziyoratgohiga tashrif buyurgan. Turizm xizmatlaridan tushgan daromad 11 milliard so'mni tashkil etgan. Bu ko'rsatkichlar Nurota tog'lari va Chashma ziyoratgohining turizm salohiyati yuqori ekanini tasdiqlaydi.

Ijtimoiy va iqtisodiy ahamiyati. Nurota tog'lari va Chashma ziyoratgohining turizm salohiyatidan samarali foydalanish ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan muhim ahamiyatga ega. Birinchidan, yangi ish o'rinlari yaratiladi. Ikkinchidan, mahalliy aholining turizm jarayonida faol ishtiroki ta'minlanadi. Uchinchidan, milliy qadriyatlar targ'ib qilinadi va yosh avlod ma'naviy tarbiyalanadi. To'rtinchidan, hududiy iqtisodiyotda xizmatlar sektorining ulushi ortadi. Bu jarayon hududiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Xalqaro tajriba qiyosi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, tabiiy va diniy resurslardan samarali foydalanish turizm rivojlanishida hal qiluvchi omil hisoblanadi. Masalan, Nepalda tog' turizmi asosiy yo'nalishlardan biri bo'lib, xalqaro turistlar oqimini ta'minlamoqda. Hindistonda diniy ziyoratgohlar turizmning muhim qismi hisoblanadi. Turkiyada esa tarixiy va diniy obyektlar turizm rivojlanishida katta rol o'ynaydi. Bu tajribalar Nurota tog'lari va Chashma ziyoratgohida turizmni rivojlantirishda qo'llanilishi mumkin.

Xulosa va istiqbollar. Nurota tog'lari va Chashma ziyoratgohi turizm salohiyatining asosiy resurslari bo'lib, hududiy iqtisodiy o'sish va ijtimoiy barqarorlikni

ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Ekoturizm, sport turizmi va diniy turizm yo'nalishlarini kengaytirish orqali hududiy turizmning raqobatbardoshligi oshiriladi. Kelajakda xalqaro tajribadan foydalanish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va mahalliy aholining faol ishtirokini ta'minlash orqali Nurota tumani O'zbekistonning turizm xaritasida alohida o'rin egallashi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. UNWTO – “Religious and Eco-tourism Development” *BMT Butunjahon Turizm Tashkiloti, 2024-yil*. Diniy va ekologik turizmni rivojlantirish bo'yicha xalqaro tajriba.
2. World Bank – “Tourism Potential of Mountain Regions” *World Bank Report, 2023-yil*. Tog'li hududlarda turizm salohiyatini rivojlantirish imkoniyatlari.
3. Karimov A. – “Nurota tog'lari turizm salohiyati” *“Turizm va iqtisodiyot” jurnali, 2025-yil*. Nurota tog'larining turizm imkoniyatlari va istiqbollari.
4. Dustova M.K. – “Chashma ziyoratgohi va diniy turizm” *SamISI ilmiy maqolasi, 2024-yil*. Diniy turizmning hududiy rivojlanishdagi o'rni.
5. Hayitboyev R. – “Madaniy meros va turizm” *Toshkent: Fan va texnologiya, 2023-yil*. Madaniy meros obyektlaridan turizmda foydalanish yo'llari.
6. Gov.uz – “O'zbekistonda diniy va ekologik turizmni rivojlantirish strategiyasi” *Rasmiy hujjat, 2025-yil*. Davlat siyosati va strategik yo'nalishlar.
7. Zarnews.uz – “Nurota tumanida turizm loyihalari” *Mahalliy tahliliy maqola, 2025-yil*. Hududda amalga oshirilayotgan turizm loyihalari va natijalari.
8. Muhitdinov X.S. – “Mahalliy aholi ishtiroki va diniy turizm” *Ekologiya jurnali, 2024-yil*. Mahalliy aholining diniy turizm jarayonidagi roli.
9. Xs.uz – “Nurota tog'lari va Chashma ziyoratgohi infratuzilmasi” *Mahalliy gazeta maqolasi, 2024-yil*. Turizm infratuzilmasining rivojlanish holati.
10. Navoiy davlat pedagogika instituti – “Nurota turizm istiqbollari” *Ilmiy to'plam, 2025-yil*. Nurota tog'lari va Chashma ziyoratgohining turizm istiqbollari bo'yicha ilmiy tahlil.